

РЕЦЕНЗІЯ

кандидата економічних наук, доцента Стеців Ірини Семенівни на дисертаційну роботу **Форкуци Олени Анатоліївни на тему «Забезпечення якості середньої освіти засобами інституційного аудиту: публічно-управлінський аспект»**, подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 281 – публічне управління та адміністрування

Актуальність теми дисертаційної роботи

Сучасна система освіти є важливим чинником підвищення якості людського потенціалу, генерування нових ідей і сприяння динамічному розвитку економіки та суспільства в цілому, зростаюче значення якої зумовлене економічними та соціальними змінами, що відбуваються в усьому світі. Ці зміни вимагають створення нової системи освіти, здатної швидко адаптуватися до ситуації постійного інноваційного розвитку. Основною метою загальної середньої освіти є всебічний розвиток особистості та усвідомлення її цінності для суспільства. У період воєнних конфліктів заклади освіти є не лише місцем навчання, а й місцем емоційної підтримки. Тому важливо розглядати освіту не лише як результат, а й як процес, і забезпечувати її якість. Якість освітнього процесу є складовою частиною загальної якості освіти і залежить від якості освітнього середовища, якісних і кількісних показників освітньої діяльності, рівня професійної компетентності викладачів та організаційно-управлінської ефективності. Важливим інструментом забезпечення якості середньої освіти є, затверджений 9 січня 2019 наказом № 17 Міністерства освіти і науки України, інституційний аудит, що замінив процедуру державної акредитації освітніх закладів, як форму державного нагляду та контролю. З огляду на це, а також необхідність подальших реформ у сфері освіти України, вибір теми дисертаційного дослідження О.А. Форкуци видається цілком доречним, актуальним і важливим для науки та суспільства.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх вірогідність

Для реалізації основних завдань дослідження дисертантка використала такі методи: теоретичні: аналіз філософської, педагогічної, психологічної літератури, нормативних документів з питань управління якістю освіти для вивчення стану розробленості проблеми, визначення науково-теоретичних засад управління якістю освітніх послуг в освітньому закладі, понятійно-категоріального апарату дослідження; теоретичне моделювання для розробки теоретичної моделі управління якістю надання освітніх послуг освітніми закладами на основі інституційного аудиту; оцінка ділової, нормативно-методичної документації для з'ясування специфіки публічно-управлінських показників розвитку регіонів України щодо якості освітніх послуг в освітньому закладі та визначення показників якості результатів надання освітніх послуг в освітньому закладі; системний метод для вироблення висновків за результатами дослідження; емпіричні: спостереження, анкетування, тестування, бесіди, неформальне інтерв'ю, метод експертних оцінок для визначення впливу різних

чинників на якість освітньої діяльності школи та визначення критеріїв оцінки ефективності управління якістю надання освітніх послуг освітніми закладами на основі інформаційних технологій; вивчення й узагальнення практичного управлінського досвіду; педагогічний експеримент з метою перевірки ефективності розробленої моделі управління якістю освітніх послуг в освітніх закладах на основі інституційного аудиту та вироблення методичних рекомендацій щодо її впровадження; методи математичної статистики для опрацювання результатів моніторингових досліджень та результатів експериментальної перевірки.

Ступінь обґрунтованості сформульованих авторкою наукових положень, висновків і рекомендацій підтверджуються всебічним аналізом значного переліку літературних джерел з досліджуваної теми, нормативно-правових актів.

Наукова новизна, представлена у дисертації, її основні наукові положення, висновки та рекомендації

Сукупний аналіз основних теоретичних положень дисертаційної роботи О.А. Форкуци зумовив результати, які мають наукову новизну. Серед них можна виокремити теоретичні положення, методичні підходи та практичні рекомендації щодо забезпечення якості середньої освіти засобами інституційного аудиту.

Зокрема:

вперше

– обґрунтовано пропозиції щодо впровадження інтегративної моделі управління якістю освіти у загальноосвітньому комплексі, яка базується на компетентнісному підході із врахуванням особливостей начального процесу, спрямованому на задоволення потреб сучасних учнів та досягнення такого результату як формування цілісної особистості, пристосованої до викликів сучасного суспільства;

удосконалено

– підходи щодо визначення пріоритетності застосування інституційного аудиту в контексті імплементації зарубіжного досвіду в загальноосвітньому комплексі, які спрямовані на формування єдиного ефективно діючого механізму оцінки, нагляду та контролю в системі середньої освіти України; підвищення рівня дисципліни освітніх закладів; гармонізацію законодавчої бази; покращення рівня методологічного та інформаційного забезпечення системи інституційного аудиту; оптимізацію діяльності контрольних органів та забезпечення їх належним кадровим персоналом;

– пропозиції щодо здійснення управлінських дій стосовно запровадження інституційного аудиту в публічному секторі, які передбачають відхід від застарілих бюрократичних способів перевірки освітнього процесу та вдосконалення інструментарію реалізації аудиторських дій експертами на основі доведених переваг інституційного аудиту порівняно з атестацією навчальних закладів;

дістали подальшого розвитку

– теоретичне обґрунтування інтегративної моделі управління якістю освіти та технологія її реалізації в сучасних умовах загальноосвітнього комплексу управління якістю освіти, які враховують процеси та підпроцеси, принципи та рівні управління якістю освіти у напрямі застосування новітніх технологій при реалізації цієї моделі в сучасних умовах загальноосвітнього комплексу;

– пропозиції щодо покращення роботи вчителя, сформовані на основі впровадження зарубіжного досвіду оцінювання педагогів загальноосвітнього комплексу, які передбачають превалювання у вчителя наставницьких рис над зобов'язальними та контролюючими; акцентують увагу на потребі постійного саморозвитку та покращенні кваліфікації вчителя, а також на вмінні знаходити підхід до кожного учня та розвивати його найкращі риси та якості; вказують на потребу комплексного підходу до вирішення питання якості навчального процесу з врахуванням як індивідуального підходу до учнів, так і постійного розвитку професіоналізму вчителя.

Особистий внесок здобувача

Дисертаційна робота є самостійним дослідженням автора. Наукові положення, розробки і висновки дисертаційного дослідження є підсумком самостійно проведених досліджень автора у сфері забезпечення якості середньої освіти засобами інституційного аудиту. Висновки і рекомендації, серед яких ті, що характеризують її наукову новизну, одержані автором особисто. Розробки співавторів, з якими були підготовлені окремі публікації, у дисертації не використовувались.

Теоретичне та практичне значення результатів дослідження

Наукове значення результатів дисертаційного дослідження полягає в узагальненні теоретичних положень попередніх досліджень та практичних рекомендаціях стосовно застосування інституційного аудиту як засобу забезпечення якості середньої освіти.

Теоретичне значення має аналіз визначень та понять: «якість», «освіта», «якість освіти», «управління якістю освіти» тощо.

Щодо практичних рекомендацій, то розроблено й запроваджено в практику методичні рекомендації для керівників місцевих органів управління освітою «Управління освітою в територіальних громадах» у схемах і таблицях.

Результати дослідження можуть бути використані в системі післядипломної педагогічної освіти, у процесі підготовки й перепідготовки управлінських кадрів, самоосвітньої діяльності керівників закладів загальної середньої освіти. Результати дослідження впроваджено в практику управлінської діяльності закладів загальної середньої освіти, зокрема в діяльності Ліцею № 24 Івано-Франківської міської ради (довідка № 69 від 28 квітня 2022 р.)

Окремі положення дисертаційної роботи використано в практичній роботі: Департаменту освіти, науки та молодіжної політики Івано-Франківської

обласної державної адміністрації (довідка № 926 від 25 серпня 2021р.); Відділу освіти, молоді та спорту Космацької сільської ради Косівського району Івано-Франківської області (довідка №01.19/49 від 21 квітня 2022р.)

Повнота викладу результатів дослідження в публікаціях

Основні теоретичні та практичні положення, наукові результати, що виносяться на захист і містять елементи наукової новизни, достатньо повно висвітлено у 14 наукових публікаціях, із яких: 3 опубліковано у міжнародних виданнях, 3 – у вітчизняних наукових виданнях, внесених до наукометричних баз, 1 – в електронному виданні. За результатами дослідження опубліковано 7 тез доповідей у матеріалах наукових комунікативних заходів.

У процесі оприлюднення наукових результатів було дотримано вимоги пунктів 9, 11 та 12 Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою КМУ № 167 від 06.03.2019 р., а також наказу МОН України № 1220 від 23.09.2019 р. «Про опублікування результатів дисертації на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук».

Відповідність дисертації встановленим вимогам

Дисертація на тему «Забезпечення якості середньої освіти засобами інституційного аудиту: публічно-управлінський аспект» не містить порушень академічної доброчесності. Структура дисертації складається з анотації українською та англійською мовами, вступу, трьох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків. Повний обсяг роботи становить 209 сторінок, з них 11 сторінок анотації та 195 сторінок основного тексту. Оформлення дослідження відповідає вимогам наказу МОН України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження вимог до оформлення дисертації».

Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації, її окремих положень та оформлення

Поряд із високою науковою цінністю запропонованих авторкою дисертаційних рекомендацій та висновків робота має низку дискусійних положень, які потребують більш детального опрацювання, та містить окремі зауваження.

1. У першому розділі при дослідженні теоретико-методологічних основ забезпечення якості повної загальної середньої освіти засобами інституційного аудиту авторка розглядає процес управління якістю освіти як наукову проблему та засіб розвитку закладу загальної середньої освіти, проте не розкриває своє бачення суті цього процесу у даному аспекті, що, на наш погляд, потребує уточнення.

2. У підрозділі 1.1. (с.31) подано характеристику механізму управління якістю освіти, що зосереджена на проблемах вищої освіти, зокрема чотири із семи пунктів стосуються цього рівня освіти. Оскільки дисертаційне

дослідження орієнтоване на забезпечення якості повної загальної середньої освіти засобами інституційного аудиту варто було б акцентувати увагу на цьому освітньому рівні.

3. У дисертаційному дослідженні неодноразово використовуються поняття «механізм управління якістю освіти», «управління за результатами», «інституційний пілотний аудит», тому доцільним було б у першому розділі: «Теоретико-методологічні основи забезпечення якості повної загальної середньої освіти засобами інституційного аудиту» розкрити авторське бачення змісту даних понять, оскільки їх тлумачення у даному контексті є не до кінця висвітленим.

4. У підрозділі 1.2 досліджено інституційні передумови забезпечення якості системи середньої освіти України, де подано інформацію про Велику Британію. Відтак було б доцільніше перенести цю інформацію у підрозділ 1.3., де йдеться про зарубіжний досвід.

5. У підрозділі 2.1. «Публічно-управлінський аспект розвитку повної загальної середньої освіти в Україні» подано багато матеріалу про структуру повної загальної середньої освіти, що не обмежується лише Україною та демонструє системи освіти інших європейських країн, тому назва підрозділу потребує редагування.

6. У підрозділі 2.3 при дослідженні сучасного стану забезпечення якості повної загальної середньої освіти засобами інституційного аудиту варто було б провести та подати результати емпіричного дослідження, яке б обґрунтувало вибір критеріїв оцінки ефективності інтегративної моделі школи (с. 123).

7. У підрозділі 3.1 (с. 154) авторка пропонує розвиток таких рис в українському педагогові, як превалювання у вчителя наставницьких рис над зобов'язальними та контролювальними; акцент в учителя на постійному саморозвитку та покращенні своєї кваліфікації; вміння знаходити підхід до кожного учня та розвивати таким чином його найкращі риси та якості; комплексно підходити до вирішення питання якості навчального процесу, враховуючи як індивідуальний підхід до учнів, так і постійний розвиток свого професіоналізму, кожна з яких на сьогодні заявлена в межах реалізації програми НУШ. Доцільно було б виокремити, які саме нові риси педагога дисертантка пропонує розвивати в межах імплементації зарубіжного досвіду управління якістю повної загальної середньої освіти в Україні.

Проте окреслені зауваження щодо деяких положень дисертаційної роботи не знижують її позитивну оцінку, наукову та практичну цінність, адже можуть бути враховані в подальшій науковій роботі здобувачки.

Загальний висновок щодо відповідності дисертації встановленим вимогам МОН України

На підставі проведеного аналізу змісту дисертації Форкуци Олени Анатоліївни на тему «Забезпечення якості середньої освіти засобами інституційного аудиту: публічно-управлінський аспект» можна зробити

висновок, що робота є самостійним, завершеним науковим дослідженням складної і водночас актуальної проблеми та відповідає вимогам до написання та оформлення робіт такого рівня.

Запропоновані дисертанткою принципи, механізми, моделі, безумовно, формують нову методологічну основу подальших наукових пошуків, є суттєвим доповненням у справі практичного розв'язання зазначеної проблеми, а також реальним внеском у подальший розвиток теорії і практики публічного управління та адміністрування.

Дисертаційна робота виконана на високому теоретичному рівні, викладена виваженою науковою мовою, висновки ґрунтуються на результатах проведеного дослідження, які, в свою чергу, є достатньо аргументованими та доказовими.

Дисертація О.А. Форкуци «Забезпечення якості середньої освіти засобами інституційного аудиту: публічно-управлінський аспект» відповідає вимогам наказу МОН України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження вимог до оформлення дисертації», вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44, вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44, та при певному доопрацюванні рекомендується до захисту на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування».

Рецензент,

кандидат економічних наук, доцент,

доцент кафедри адміністративного та
фінансового менеджменту

Національного університету “Львівська
політехніка”

Ірина СТЕЦІВ

Підпис кандидата економічних наук, доцента Стеців І.С. засвідчую

Вчений секретар

Національного університету

“Львівська політехніка”

к.т.н., доцент

Роман БРИЛИНСЬКИЙ

